

บทคัดย่อ

อนันต์ สุวรรณรัตน์ : การศึกษานโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกรมวิชาการเกษตร: กรณีศึกษาศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์

กรมวิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านการวิจัยและพัฒนาด้านพืช และปัจจัยการผลิตทางการเกษตร โดยได้ดำเนินนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตั้งแต่ปี 2542 ด้วยความร่วมมือของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งหนึ่งของกรมวิชาการเกษตรตามโครงการดังกล่าว และหลังจากที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสิ้นสุดการสนับสนุนโครงการ กรมวิชาการเกษตรจึงเป็นผู้รับผิดชอบโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผลของนโยบายที่มีต่อภารกิจหลักของกรมวิชาการเกษตร ผลสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนานโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถสนองตอบต่อภารกิจหลักและการบริการสาธารณะ ซึ่งดำเนินการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิ แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าสถิติอย่างง่ายประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับประสบการณ์ของผู้ศึกษาเป็นเกณฑ์

ผลการศึกษา พบว่า กรมวิชาการเกษตรมีนโยบายให้ศูนย์วิจัยภายใต้สังกัดที่อยู่ในโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดำเนินกิจกรรมต่อไป โดยสามารถนำรายได้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการมาใช้จ่ายในโครงการได้ ซึ่งศูนย์วิจัยฯ บางแห่งไม่สามารถทำรายได้เพียงพอกับรายจ่าย ดังนั้นจึงได้จัดสรรงบประมาณและอัตราค่าจ้างมาดำเนินโครงการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภารกิจหลักของศูนย์ฯ โดยการแก้ไขปัญหาดังกล่าวขึ้นกับวิธีการบริหารจัดการของศูนย์ฯ เป็นสำคัญ สำหรับศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีพบว่า กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการในลักษณะคณะกรรมการ มีผู้อำนวยการเป็นผู้กำหนดนโยบายและจัดอยู่ในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ โดยสามารถนำรายได้มาจัดจ้างพนักงานประจำของโครงการเป็นการเฉพาะ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยปีละ 10,714 คน อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ควรปรับปรุง คือ สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ ตลอดจนองค์ความรู้ทางวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันระหว่างนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อการแสวงหาความรู้ด้านการเกษตร ทั้งนี้ ควรพัฒนาและปรับปรุงนโยบาย โดยเฉพาะเรื่องการรักษาสัมพันธ์ในภาพรวมของโครงการและการประชาสัมพันธ์เฉพาะศูนย์ฯ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว การเชื่อมโยงกิจกรรมในโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้ากับกิจกรรมท่องเที่ยวอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งการทบทวนให้ยกเลิกศูนย์ฯ ที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เพื่อไม่ให้เป็นการกีดขวางภารกิจหลักของศูนย์ฯ